

جذب و انتقال مواد در گیاهان

بررسی چگونگی جذب و انتقال مواد در گیاه

نور خورشید و انجام فتوسنتز

تولید پروتئین، کربوهیدرات، لیپید، نوکلئیک اسیدها و مواد آلی مورد نیاز گیاه

آب + مواد معدنی (جذب ریشه ها)

تغذیه گیاهی

جذب مواد از آب، هوا یا خاک
CO₂ منبع کرین برای ساخت مواد آلی

جذب CO₂ از طریق:

روزنه ها و فضاهای بین سلولی
حل شدن در آب و جذب به صورت بیکربنات
خاک

ترکیبی از مواد آلی، غیرآلی و میکروارگانیسم ها
تفاوت در انواع خاکها به علت تفاوت در نوع ترکیبات

توانایی متفاوت خاکها در: نگهداری آب، مقدار هوای خاک، pH و مواد
معدنی

بخش آلی خاک = هوموس (گیاخاک)

منشا: بیشتر از بقایای جانداران در حال تجزیه
نقش:

- اجزایی با منشا گیاهی: تولید مواد اسیدی با بار منفی مثبت جذب یونها
- نرمی بافت خاک و نفوذ ریشه جلوگیری از شستشو و از دست رفتن یونها

بخش غیر آلی خاک

منشا: حاصل تخریب و هوازدگی فیزیکی و شیمیایی سنگ ها
اندازه: کوچک (رس) بزرگ (شن و ماسه)

هوازدگی فیزیکی: تغییرات متناوب یخ زدن و ذوب شدن

هوازدگی شیمیایی: تاثیر اسیدهای تولید شده از برخی جانداران و ریشه گیاهان

جذب عناصر در گیاه

جذب نیتروژن و فسفر بیشتر از خاک

جدول ۱- نقش برخی عناصر در گیاهان

نام عنصر	نقش در گیاهان
نیتروژن	شرکت در ساختار پروتئین‌ها و نوکلئیک اسیدها
گوگرد	شرکت در ساختار بعضی آمینو اسیدها
فسفر	شرکت در ساختار نوکلئیک اسیدها، غشاها و ATP
پتاسیم	دخالت در تنظیم مقدار آب یا خته
کلسیم	استحکام دیواره یا خته‌های گیاهی
منیزیم	شرکت در ساختار سبزینه

فعالیت

خاک های مختلف، ذراتی با اندازه های مختلف دارند. تحقیق کنید که رشد ریشه گیاهان در خاک های

رسی و ماسه ای با چه چالش ها و فرصت هایی روبروست؟

هر چه میزان ماسه بیشتر ، نفوذپذیری بیشتر، زه کشی بیشتر، تهویه بیشتر، مواد غذایی کمتر خواهد بود.

هر چه میزان رس بیشتر ، نفوذپذیری کمتر، زه کشی کمتر، تهویه کمتر، مواد غذایی بیشتر خواهد بود. مخلوطی از رس و ماسه برای خاک مناسب است. ریشه گیاهان در خاک های رسی به سختی رشد می کند به همین خاطر نمی تواند به مناطق عمیق تر دسترسی پیدا کند و رشد محدود دارد. اما ریشه در خاک های ماسه ای به راحتی پیش روی می کند و هم گستردگی و هم عمیق است و می تواند به منابعی که در اعماق قرار دارند دسترسی پیدا کند.

جذب نیتروژن در گیاه

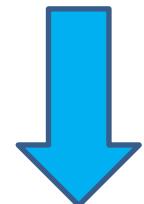
عدم توانایی استفاده از نیتروژن مولکولی هوا توسط گیاهان

پیشتر استفاده از آمونیوم یا نیترات خاک (تولید توسط میکروارگانیسم های خاک)

نیتروژن هوا

باکتری‌های ثبیت کننده نیتروژن: آزاد در خاک یا همزیست با گیاهان

آمونیوم NH_4 (دفع از باکتری‌های ثبیت کننده زنده یا قابل دسترس پس از مرگشان)

باکتری‌های آمونیاک ساز یا تجزیه کننده

باکتری‌های شوره گذار یا نیترات ساز

نیترات NO_3

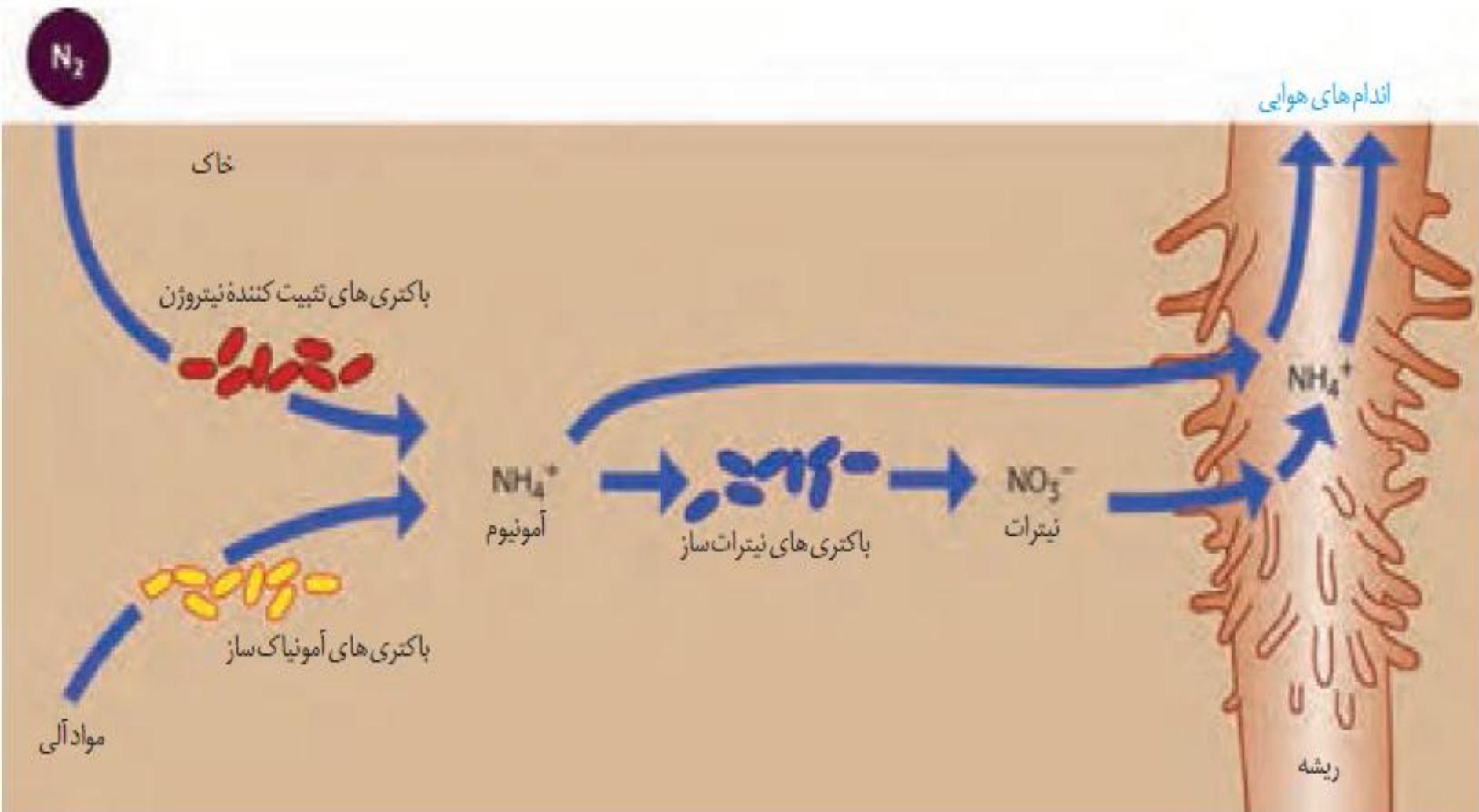
مواد آلی

جذب نیتروژن در گیاه

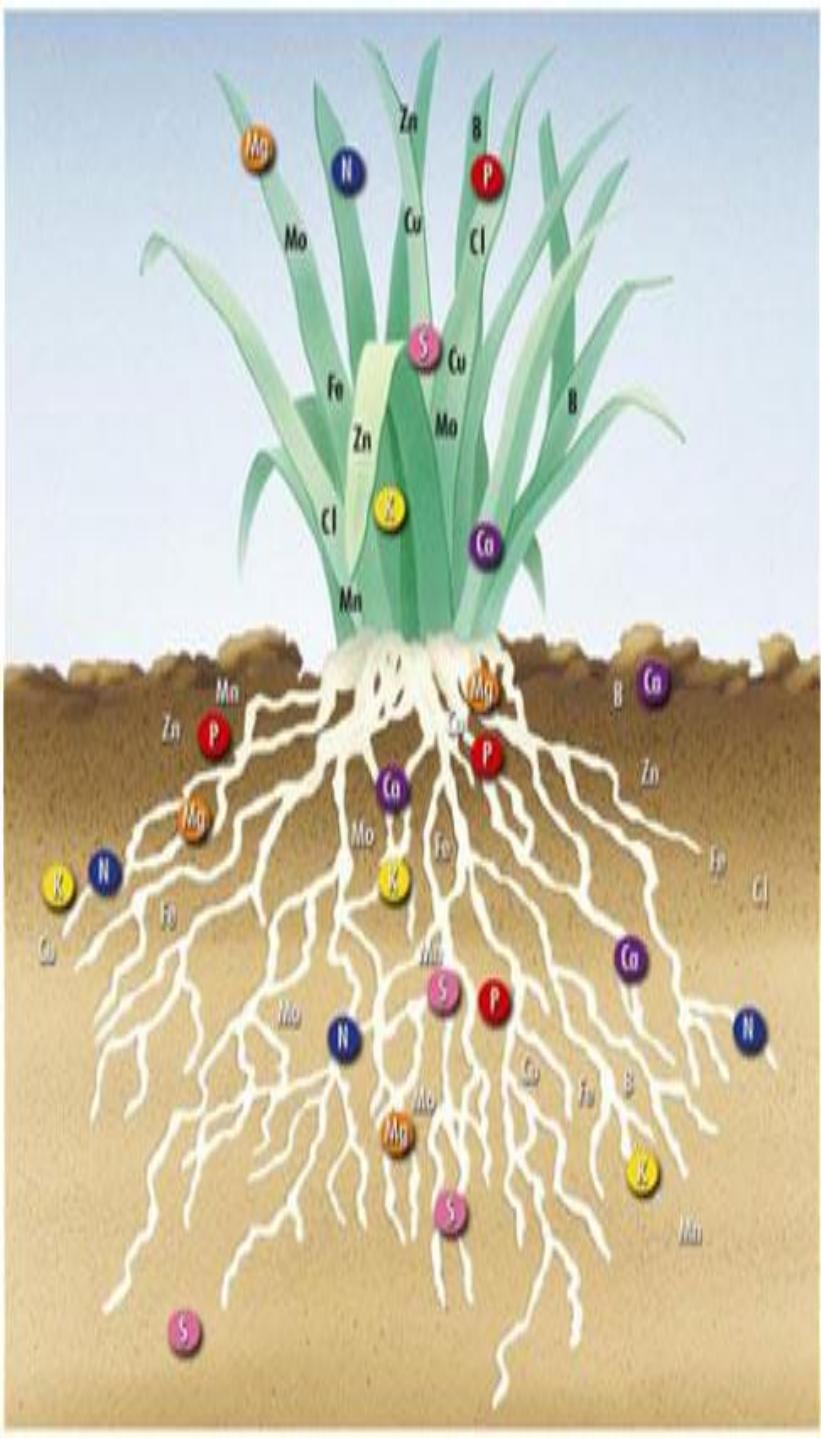
انتقال ژنهای موثر در تثیت نیتروژن به گیاهان

عدم نیاز به باکتریهای تثیت کننده

جذب فسفر در گیاه

جذب فسفر P به صورت یونهای فسفات

اتصال محکم فسفات به ترکیباتمعدنی خاک

غیر قابل دسترس بودن فسفات برای گیاه

ایجاد شبکه گسترده ای از ریشه ها

افزایش جذب

بهبود خاک

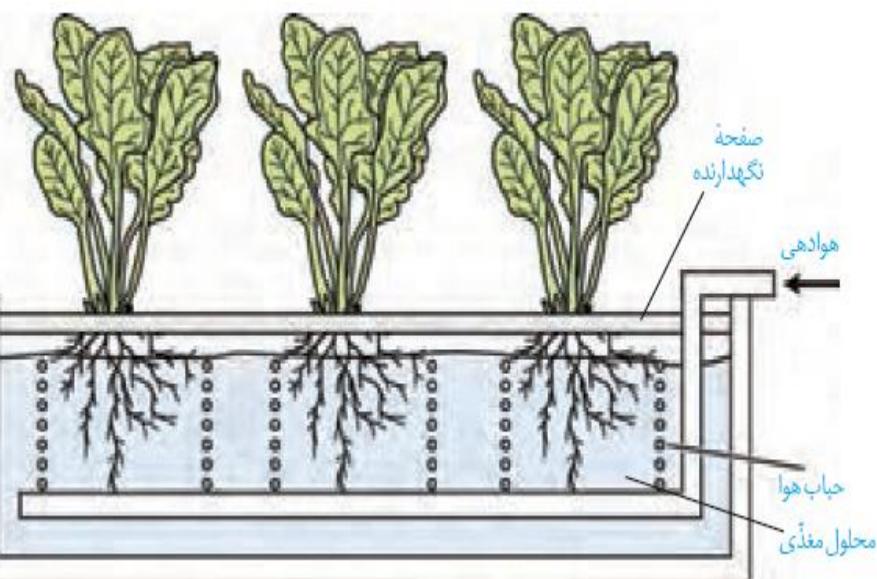
کمبود یا افزایش برخی مواد در خاکهای مناطق مختلف

حاصلخیزی خاک

رفع کمبود خاکها با اضافه نمودن کود

رشد گیاه در محلولهای مغذی (آب و عناصر به مقدار معین)

تشخیص: ۱- نیازهای تغذیه ای گیاهان ۲- اثرات عناصر بر رشد و نمو گیاه

کمبود N, P, K در اغلب خاکها

وجود این عناصر در اغلب کودها

انواع کودها: آلی، شیمیایی، بیولوژیک(زیستی)

آلی: شامل بقایای در حال تجزیه جانداران

- آزاد کردن مواد معدنی به آهستگی

- شباخت بیشتر به نیازهای جانداران ← آسیب کمتر به گیاه

- احتمال آلوگی به عوامل بیماریزا

شیمیایی: شامل عناصر معدنی

- در دسترس قرار دادن سریع مواد معدنی در اختیار گیاه

- مصرف بی رویه ← تخریب بافت خاک و محیط زیست

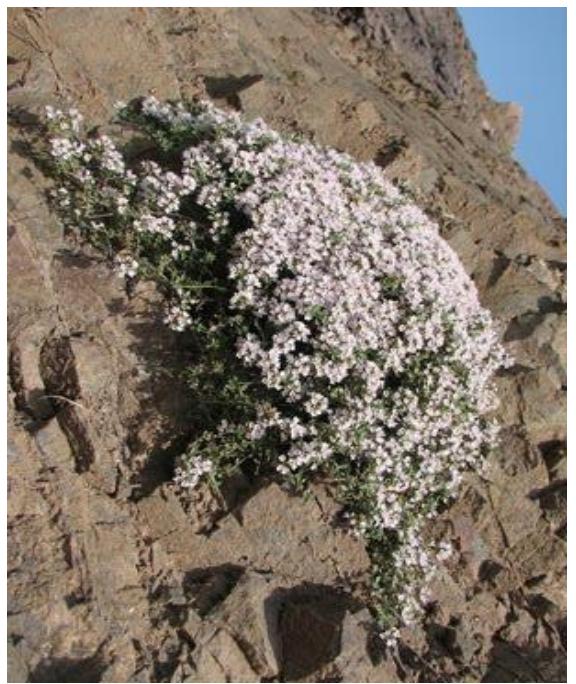
- بارندگی ← شستشوی مواد معدنی از خاک و ورود به آبها

- رشد سریع جلبکها، باکتریها و گیاهان آبزی ← عدم نفوذ نور و اکسیژن

- کافی به آب ← مرگ و میر جانوران آبزی

انواع کودها: آلی، شیمیایی، بیولوژیک(زیستی)

- بیولوژیک: شامل باکتریهای مفید
- باکتریهای مفید ← افزایش مواد معدنی خاک
- ساده و کم هزینه
- استفاده توام با کودهای شیمیایی
- نداشتن معایب ۲ نوع کود دیگر

کود آلی → سوزاندن زباله

شیمیایی

بیولوژیک

افزایش مواد در خاک ← مسمومیت و جلوگیری از رشد گیاه

نگهداری مواد در غلظت بالا به صورت ایمن در گیاه:

- ارسنیک در نوعی سرخس
- آلومینیوم در بافتها و واکوئل گل ادریسی
- آلومینیوم خاک ↗ اسیدیته خاک ↗ آبی شدن گلبرگهای صورتی

نمک در برخی گیاهان ← کاهش شوری خاک و بهبود کیفیت آن
(مثل سالیکورنیا)

سالیکورنیا

افزایش مواد در خاک ← مسمومیت و جلوگیری از رشد گیاه

فراوانی بور و آلومینیوم در خاکهای خشک و شور

مسمومیت در گیاهان

بور:

- در حد کم استحکام دیواره
- در حد زیاد کاهش

آلومینیوم:

- در حد کم نفوذ در بافتها
- در حد زیاد در خاکهای اسیدی، ممانعت از جذب آب و دیگر مواد معدنی

آزمایشی را طراحی کنید که به کمک آن بتوان تأثیر کاهش یا افزایش مواد معدنی را در رشد و نمو گیاهان تعیین کرد.

این آزمایش به روش های مختلف میتواند انجام شود به شرط آن که بر اساس روش علمی استوار باشد. یکی از بهترین روشها کاشت گیاه در محلولهای هیدرопونیک و یا محیط کشت است. این محیطهای کشت دارای همه عوامل و شرایط مورد نیاز برای رشد است به جز یک عامل. بنابر این میتوان هر نوع تغییر رشد و یا تغییرات ظاهری را به آن نسبت داد. روشهای علمی دیگر نیز میتواند مورد پذیرش قرار گیرد.

دو گیاه از گونه‌ی یکسان را انتخاب می‌کنیم. یکی از گیاهان را از یک ماده‌ی معدنی خاص مثل فسفر محروم کرده کرده در حالی که گیاه دوم به آن ماده معدنی دسترسی دارد. سپس رشد دو گیاه را باهم مقایسه می‌کنیم.

جانداران موثر در تغذیه گیاهی

۱- میکوریزا (قارچ ریشه ای):

همزیستی ریشه گیاه با انواعی از قارچها ← سازگاری برای جذب مواد

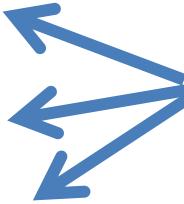
در ۹۰٪ گیاهان دانه دار

تبادل مواد بین قارچ و ریشه

قارچ درون ریشه

غلاف قارچی در سطح ریشه

رشته های ظریف قارچ درون ریشه

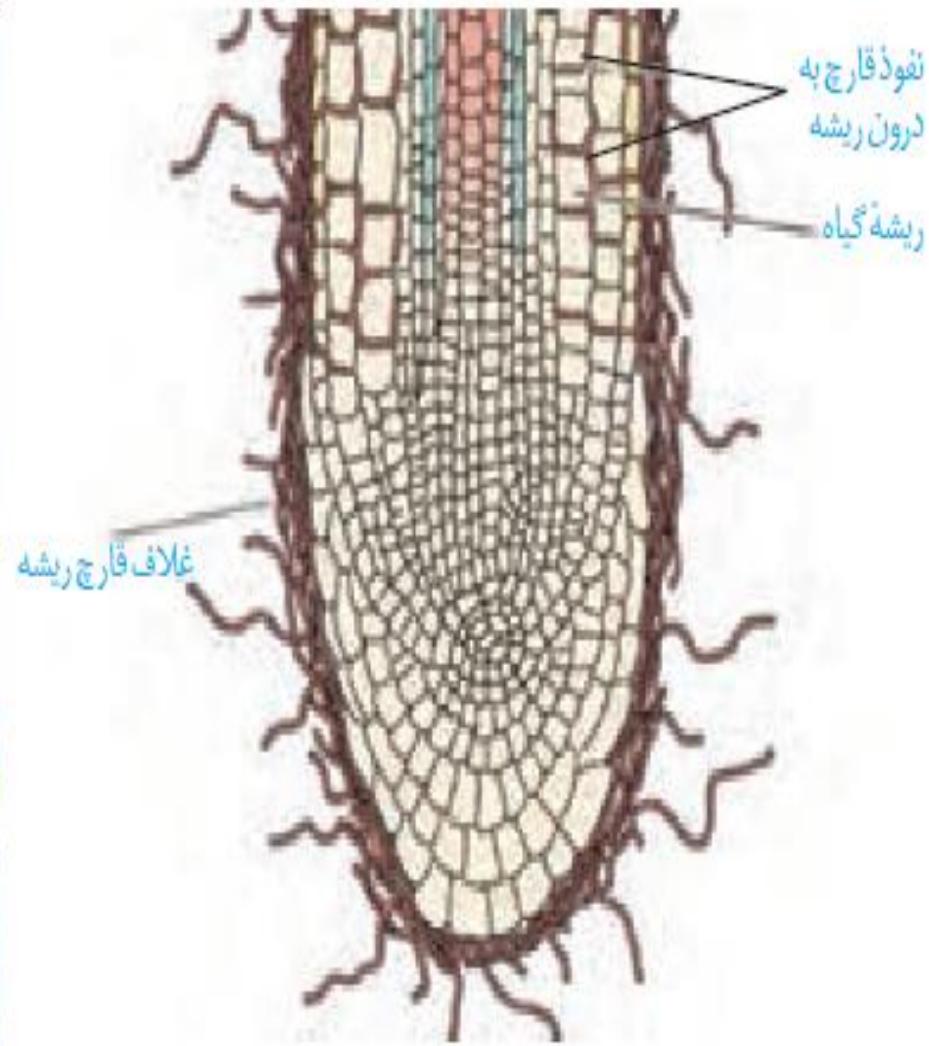

پیکر رشته ای قارچ ← سطح تماس بیشتر با خاک ← جذب بیشتر مواد

قارچ: جذب مواد آلی از ریشه و انتقال مواد معدنی خصوصا فسفات به ریشه

میکوریزا ← جذب و انتقال سریع مواد به گیاه شادابی گیاه در خاکهای فقیر

میکوریزا (قارچ ریشه‌ای):

شکل ۴- قارچ ریشه‌ای: الف) طرح ساده نوعی قارچ- ریشه‌ای که غلافی را روی ریشه گیاه تشکیل می‌دهد. پخش کوچکی از قارچ به درون ریشه نفوذ و در تبادل مواد شرکت می‌کند. ب) مقایسه دو گیاه که یکی با کمک قارچ- ریشه‌ای (چپ) و دیگری بدون آن (راست) در وضعيت برابر محیطی رشد کرده است.

جانداران موثر در تغذیه گیاهی

۲- همزیستی گیاه با تثبیت کننده های نیتروژن: ریزوبیوم و سیانوバکترها
- ریزوبیوم

حضور در ریشه گیاهان (گرهک ها) تیره پروانه واران

برداشت بخشهای هوایی

مرگ گیاهان

آزاد شدن ترکیبات نیتروژن دار گرهکها در خاک (NH_4)

تولید گیاخاک غنی از نیتروژن

ریزوبیوم تامین نیتروژن - گیاه تامین مواد آلی

تناوب کشت: کاشت گیاهان تیره پروانه واران (سوسیا، نخود، عدس، لوبیا، شبدر و یونجه) هر چند سال یکبار ← تقویت خاک

تاوب کشت (آیش بندی)

	Area 1	Area 2	Area 3	Area 4
Year 1	Leaves	Fruits	Roots	Legumes
Year 2	Fruits	Roots	Legumes	Leaves
Year 3	Roots	Legumes	Leaves	Fruits
Year 4	Legumes	Leaves	Fruits	Roots

جانداران موثر در تغذیه گیاهی

۲- همزیستی گیاه با تثبیت کننده های نیتروژن: ریزوبیوم و سیانوباکترها

□ باکتری فتوسنتر کننده و تثبیت کننده نیتروژن

□ همزیستی با گیاه گونرا در خاکهای فقیر از نیتروژن
(سیانوباکتر در ساقه و دمبرگ گیاه)

□ همزیستی با گیاه آزولا در تالاب های شمال و مزارع برنج

□ رشد سریع آزولای غیر بومی ← کاهش O₂ آب و مرگ آبزیان
(برای تقویت مزارع برنج)

سیانوباکتر تامین نیتروژن - گیاه تامین مواد آلی

گیاهان گوشتخوار

دروزرا

فتوصیل کننده

زندگی در مناطق فقیر از نیتروژن

تغییر برخی برگها برای شکار و گوارش جانوران کوچک (حشره و لارو)

توبره واش

دیونه

پینتس (توبره واش)

دیونه (مگس گیر و نوس)

دروزرا (شبنم خورشید)

توبره واش

دیونه

دروزرا

- دروزرا (شبنم خورشید)

- برگ گرد قرمز، دمبرگ دراز، برگهای طوقه ای در انتهای ساقه، حاشیه برگها دارای کرکهای شعاعی، کرکها حاوی غده ترشحی، کرکها در راس متورم مشابه شبنم
- چسبیدن حشره به راس کرکها < ترشح شیره
چسبنده بیشتر < خم شدن کرکها به سمت مرکزو ترشح شیره های گوارشی

- دیونه (مگس گیر و نوس)

- اتصال حشره به کرکهای وسط پهنه < تا شدن پهنه از وسط < ترشح شیره گوارشی

- نپنتس (توبره واش)

- دمبرگ در انتهای متصل به نخینه و آن هم به اندام کوزه مانند دارای شیره به دام افتادن حشره در شیره و ترشح آنزیمهای گوارشی

گیاهان انگل

دريافت آب و مواد از گیاهان فتوسنتر کننده

- سس

ساقه زرد یا نارنجی، فاقد ریشه، پیچش دور گیاه سبز و ایجاد بخشهای مکنده جهت نفوذ به آوندها و جذب مواد

- گل جالیز

نفوذ ریشه مکنده به ریشه گیاه جالیزی و جذب مواد

انتقال مواد از خاک به برگ

تعرق

► خروج آب از سطح اندامهای هوایی گیاه خصوصاً برگها به شکل بخار لازمه جابه جایی مواد از ریشه به برگها

► پتانسیل و ویژگیهای آب

(هم چسبی و دگر چسبی) نقش اصلی در حرکت مواد
جابه جایی مواد:

مسیر کوتاه: در سطح ۱ یا چند سلول

مسیر بلند: ده ها متر در برخی درختان

پتانسیل آب هوای بیرون = ۱۰۰

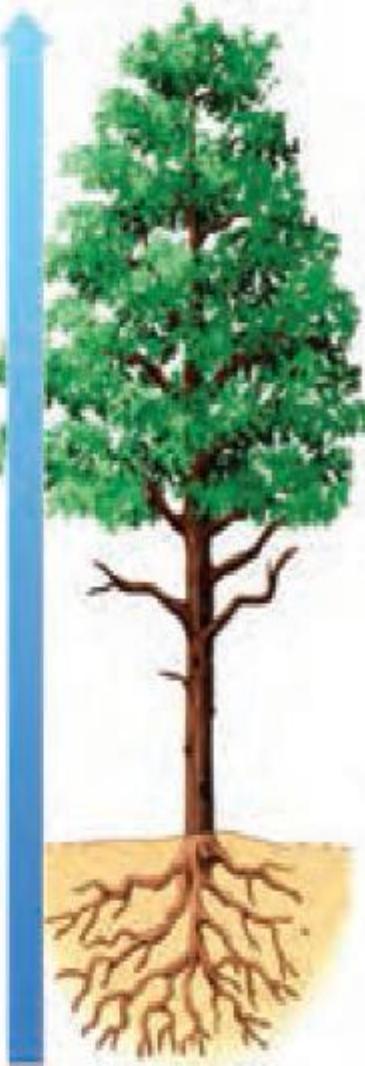
پتانسیل آب فضاهای برگ = ۷

پتانسیل آب یاخته‌های برگ = ۱

پتانسیل آب آوندهای چوبی ساقه = ۸/۰

پتانسیل آب آوندهای چوبی ریشه = ۶/۰

پتانسیل آب خاک = ۳/۰

پتانسیل آب

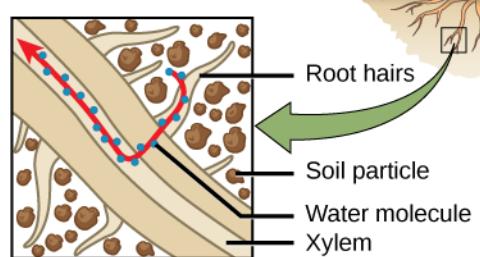
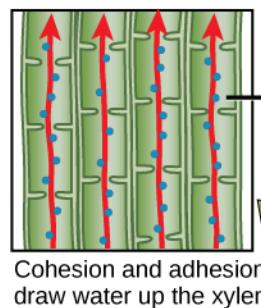
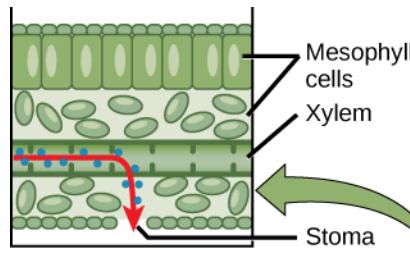
انرژی پتانسیل:

انرژی ذخیره شده در ماده یا سامانه یا توانایی انجام کار

پتانسیل آب:

تعیین کننده جهت حرکت آب و مواد

حرکت آب از پتانسیل بالا به پتانسیل پایین

Negative water potential draws water into the root.

پتانسیل آب وابسته به غلظت مواد محلول: غلظت مواد \uparrow پتانسیل آب \downarrow

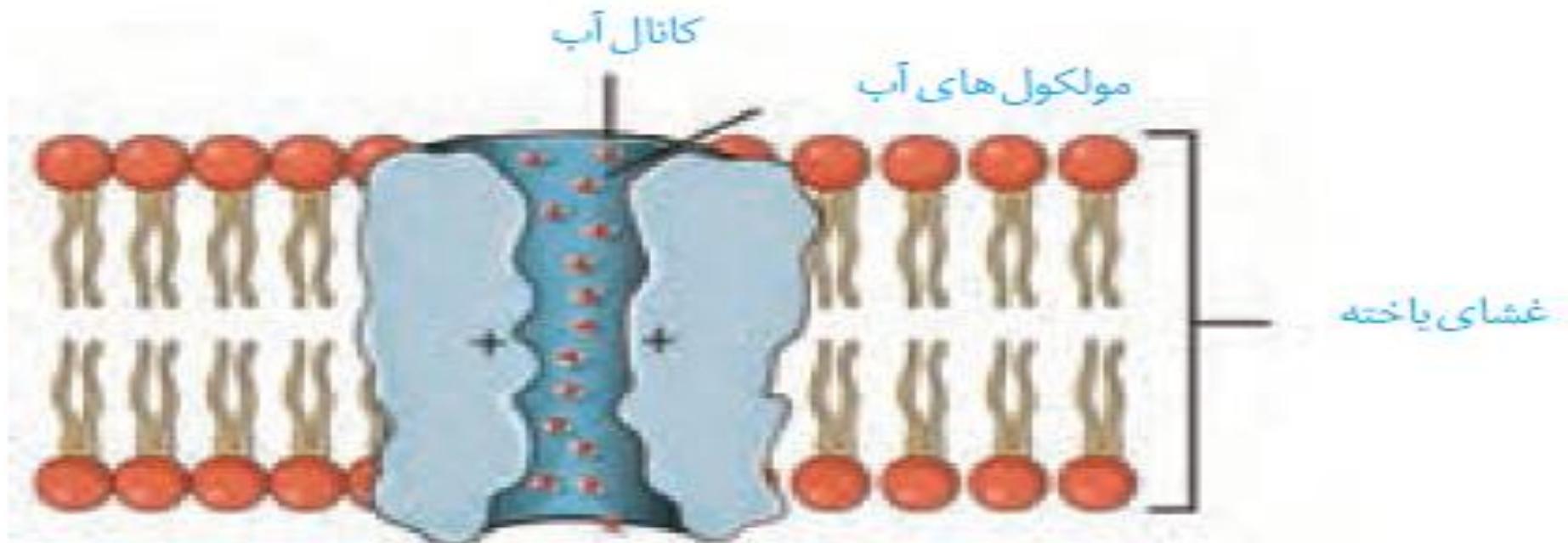
پتانسیل آب خالص = صفر \leftarrow پتانسیل آب + مواد محلول < صفر (زیر صفر)

جابه جایی مواد در مسیر کوتاه

۱- انتقال مواد در سطح سلول

- انتقال مواد در سطح سلول به صورت فعال و غیر فعال
- در غشاء برخی سلولهای گیاهی و جانوری و نیز برخی واکوئلهای گیاهی: وجود کانالهای پروتئینی به نام **آکواپورین**

آکواپورین: جهت افزایش سرعت جریان آب به سلول و واکوئل
(افزایش هنگام کم آبی)

جایه جایی مواد در مسیر کوتاه

۲- انتقال مواد در عرض ریشه

با ۳ روش: انتقال از عرض غشاء، سیمپلاستی و آپوپلاستی

✓ عرض غشایی: جایه جایی مواد از عرض غشاء

(عبور از بخش زنده و غیر زنده سلول)

✓ سیمپلاستی: جایه جایی مواد از پروتوبلاست یک سلول به سلول مجاور
از راه پلامودسم ها

(عبور از بخش زنده سلول) سیمپلاست = پروتوبلاست + پلامودسم

عبور آب و مواد محلول، پروتئینها، نوکلئیک اسیدها و ویروسهای گیاهی از منافذ بزرگ پلامودسم

✓ آپوپلاستی: جایه جایی مواد از فضاهای بین سلولی و نیز دیواره سلولی

(عبور از بخش غیر زنده سلول)

معمولترین روش‌های انتقال مواد در ریشه

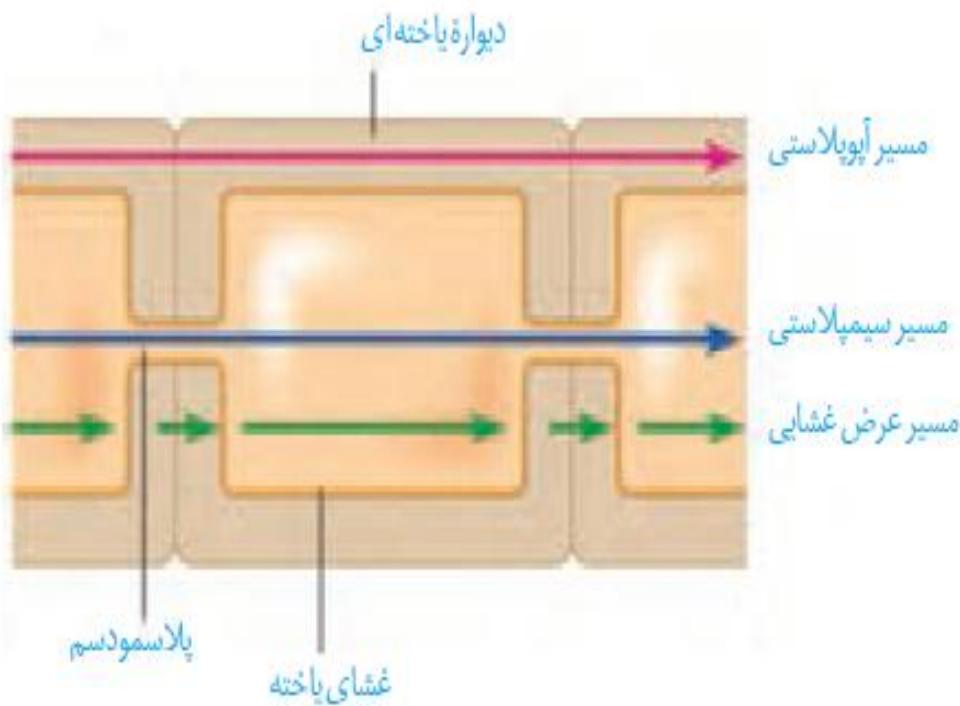
سیمپلاستی و آپوپلاستی

جابه جایی مواد در مسیر کوتاه

۲- انتقال مواد در عرض ریشه

- ✓ عرض غشایی: (عبور از بخش زنده و غیر زنده سلول)
- ✓ سیمپلاستی: (عبور از بخش زنده سلول)
- ✓ آپوپلاستی: (عبور از بخش غیر زنده سلول)

شکل ۱۲- شیوه‌های انتقال مواد در
مسیرهای کوتاه

جایه جایی مواد در مسیر کوتاه

۲- انتقال مواد در عرض ریشه

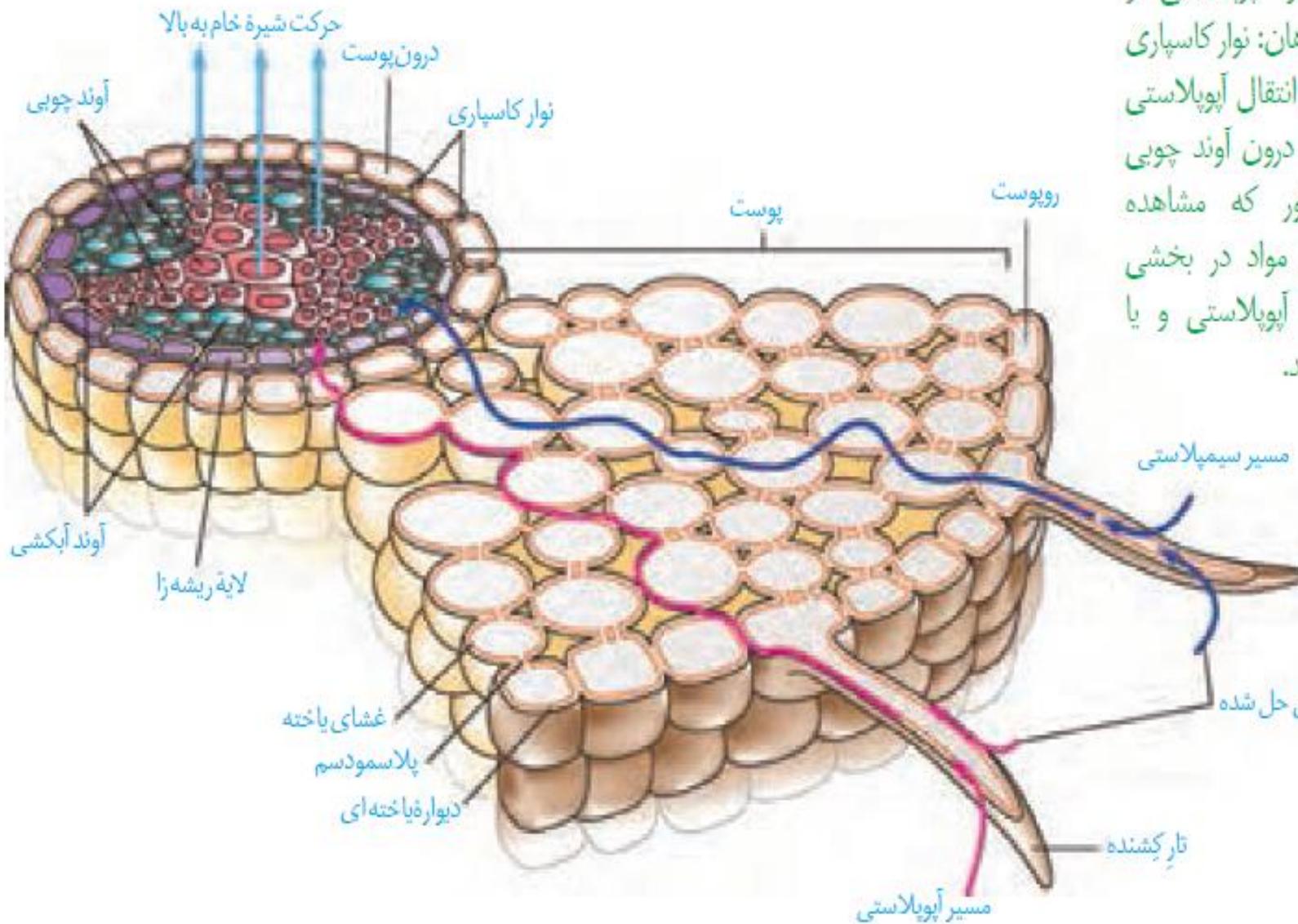
در مسیر آپو و سیمپلاستی: حرکت مواد از روپوست تا آندودرم (درون پوست) آندودرم:

- استوانه ای ظریف از سلولهای کاملاً به هم چسبیده
- دارای دیواره های جانبی سوبرینی (چوب پنبه): نوار کاسیاری
- وجود سوبرین نفوذناپذیر به آب در دیواره ها عدم انتقال آپوپلاستی
- انتقال سیمپلاستی تنها راه عبور مواد از سلولهای آندودرم
- نقش:
 - ۱- جلوگیری از ورود مواد ناخواسته و مضر مسیر آپوپلاستی همانند صافی
 - ۲- جلوگیری از برگشت مواد جذب شده به بیرون ریشه

جایه جایی مواد در مسیر کوتاه

۲- انتقال مواد در عرض ریشه

شکل ۱۲- مسیر آپولاستی و سیمپلاستی در گیاهان: نوار کاسپاری درون پوست، مانع انتقال آپولاستی از درون پوست به درون آوند چوبی می‌شود. همان‌طور که مشاهده می‌شود جایه‌جایی مواد در بخشی از مسیر می‌تواند آپولاستی و یا سیمپلاستی باشد.

مسیر سیمپلاستی

آب و مواد معدنی حل شده

تار گشنه

مسیر آپولاستی

نوار کاسپاری
در گیاهان تک لپه:

وجود سوبرین در دیواره های جانبی و پشتی (یعنی u شکل)

عدم انتقال سیمپلاستی مواد از این سلولها

عبور مواد از سلولهای معبر (فاقد نوار کاسپاری)

انتقال مواد به استوانه آوندی

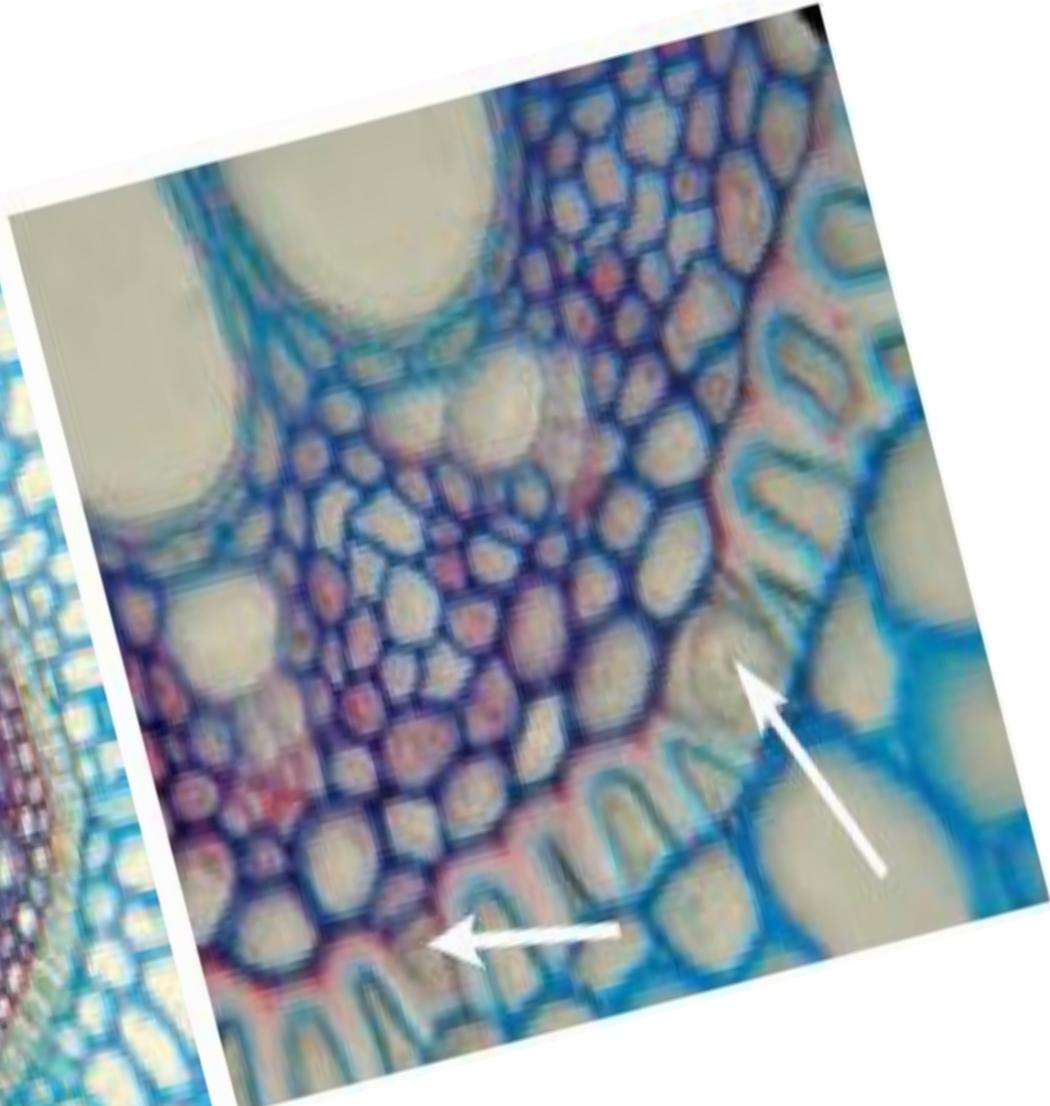
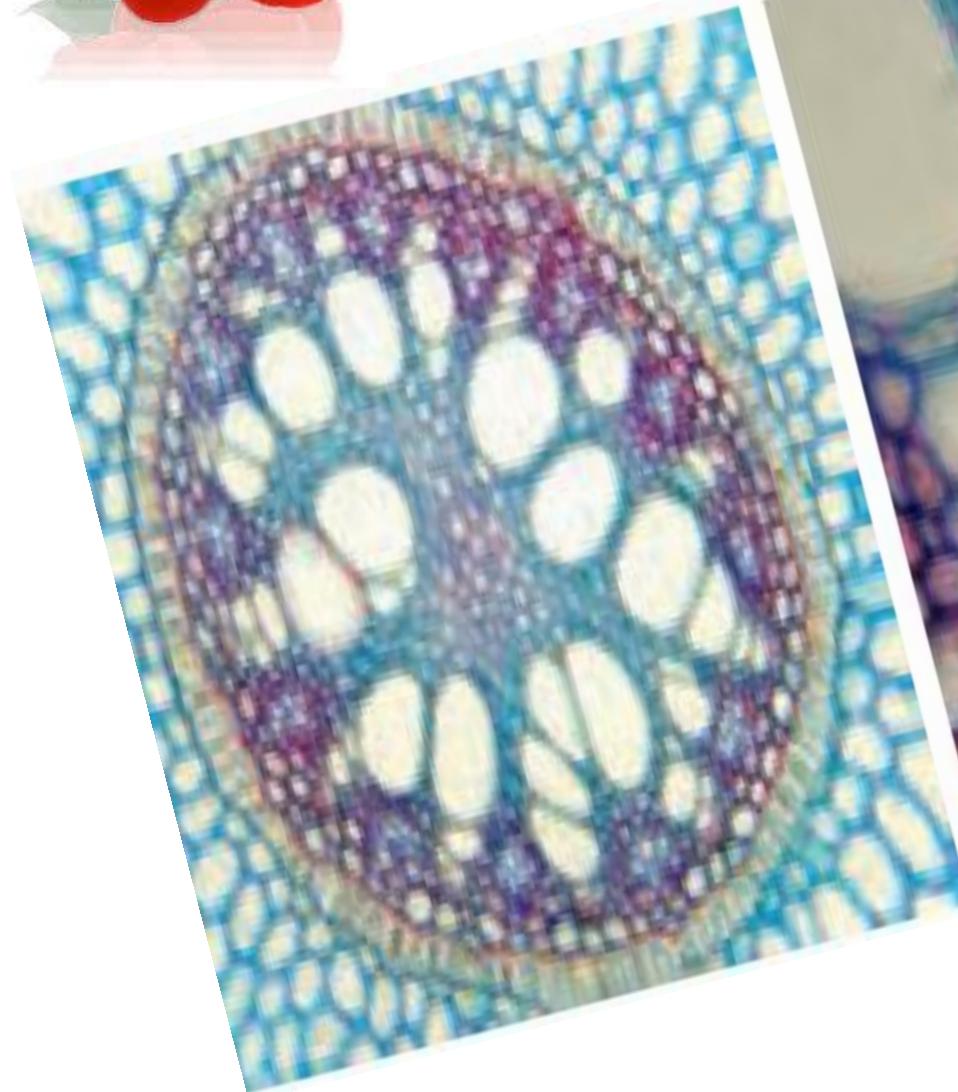
در گیاهان دولپه:

وجود سوبرین در دیواره های جانبی به صورت خط یا نقطه

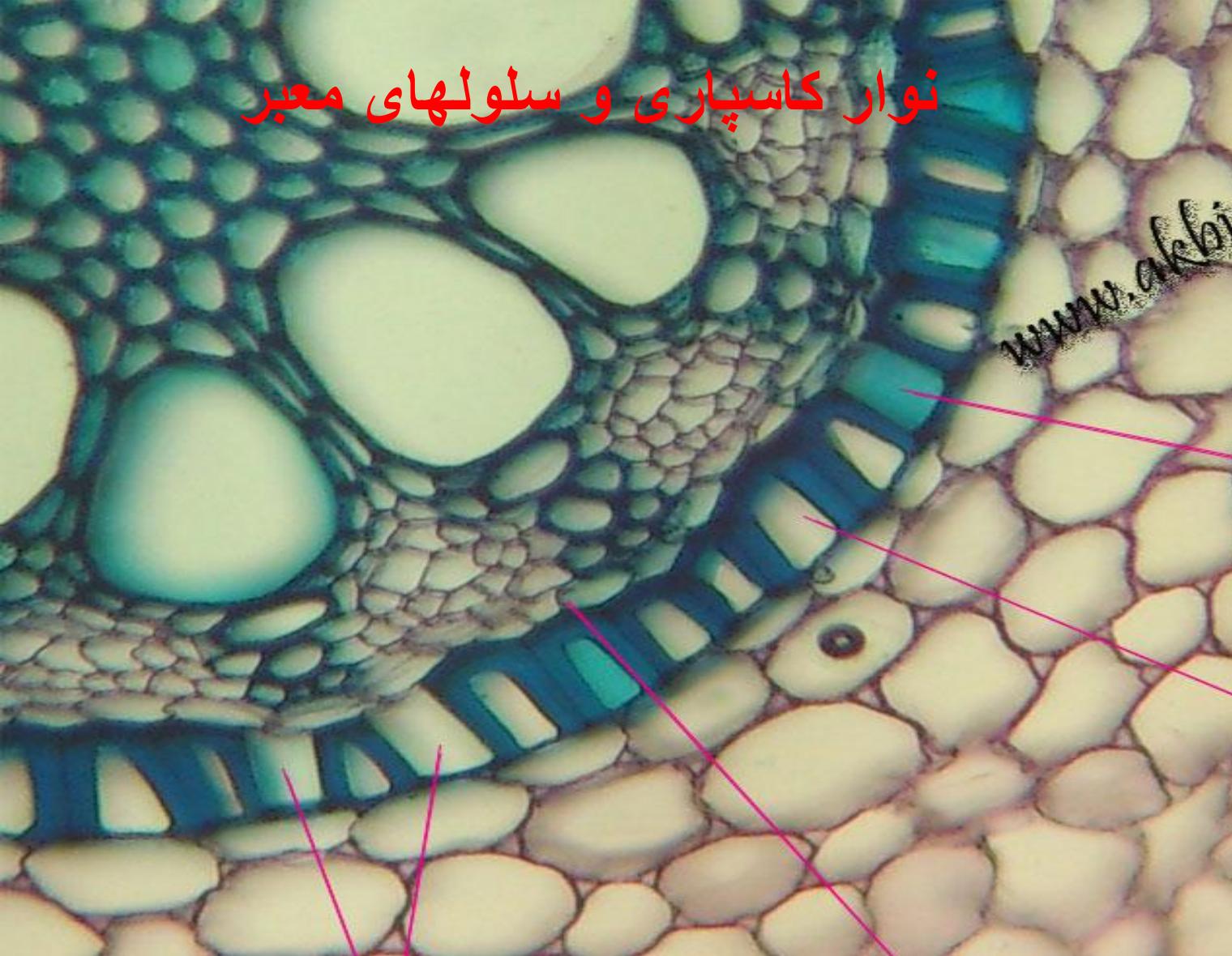

تعداد کمتر سلولهای معبر

نوار کاسپاری و سلولهای معبر

نوار کاسپاری و سلولهای معبر

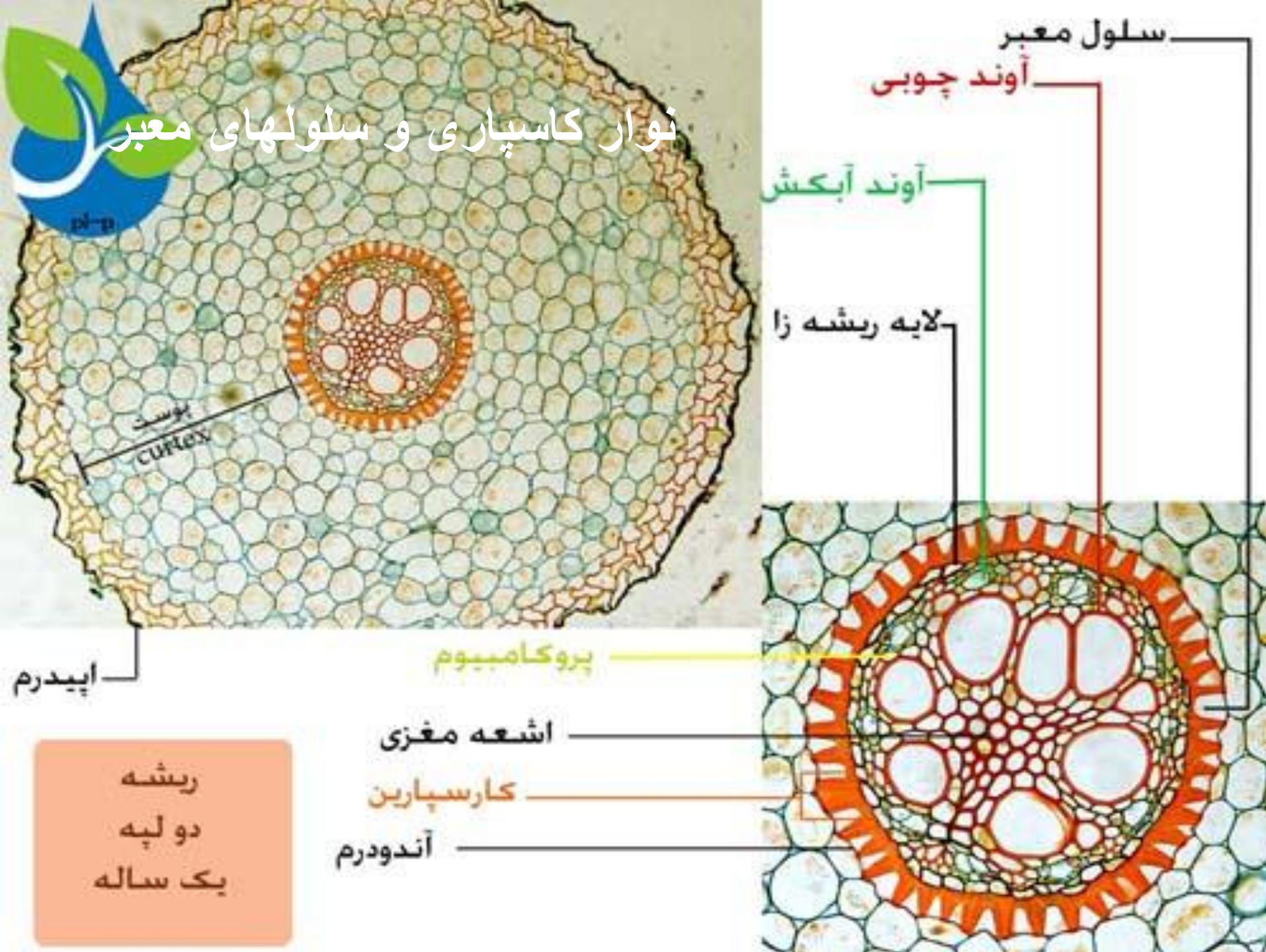
سلول معبر

آنوددرم

سلول معبر

یک لایه سلول بعد از آندودرم = دایرہ محیطیه

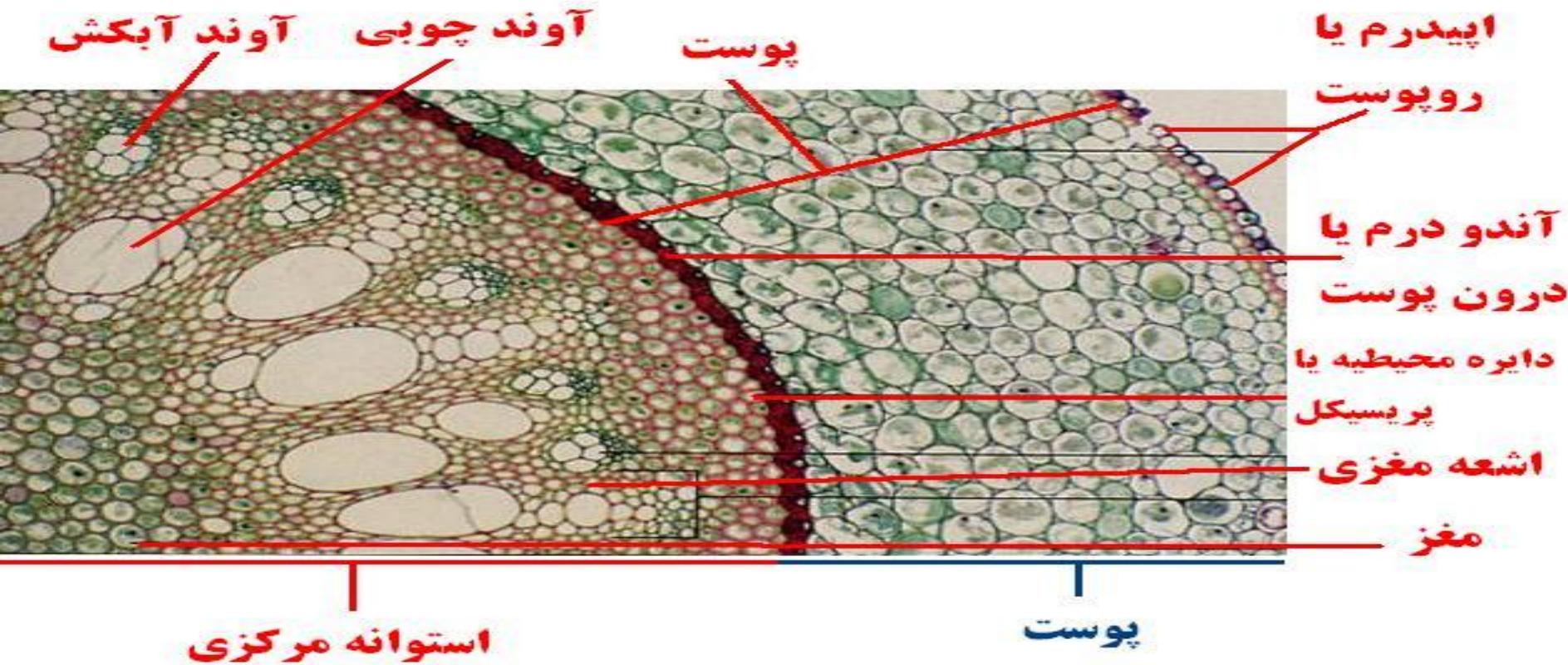
www.ashbio.blogfa.com

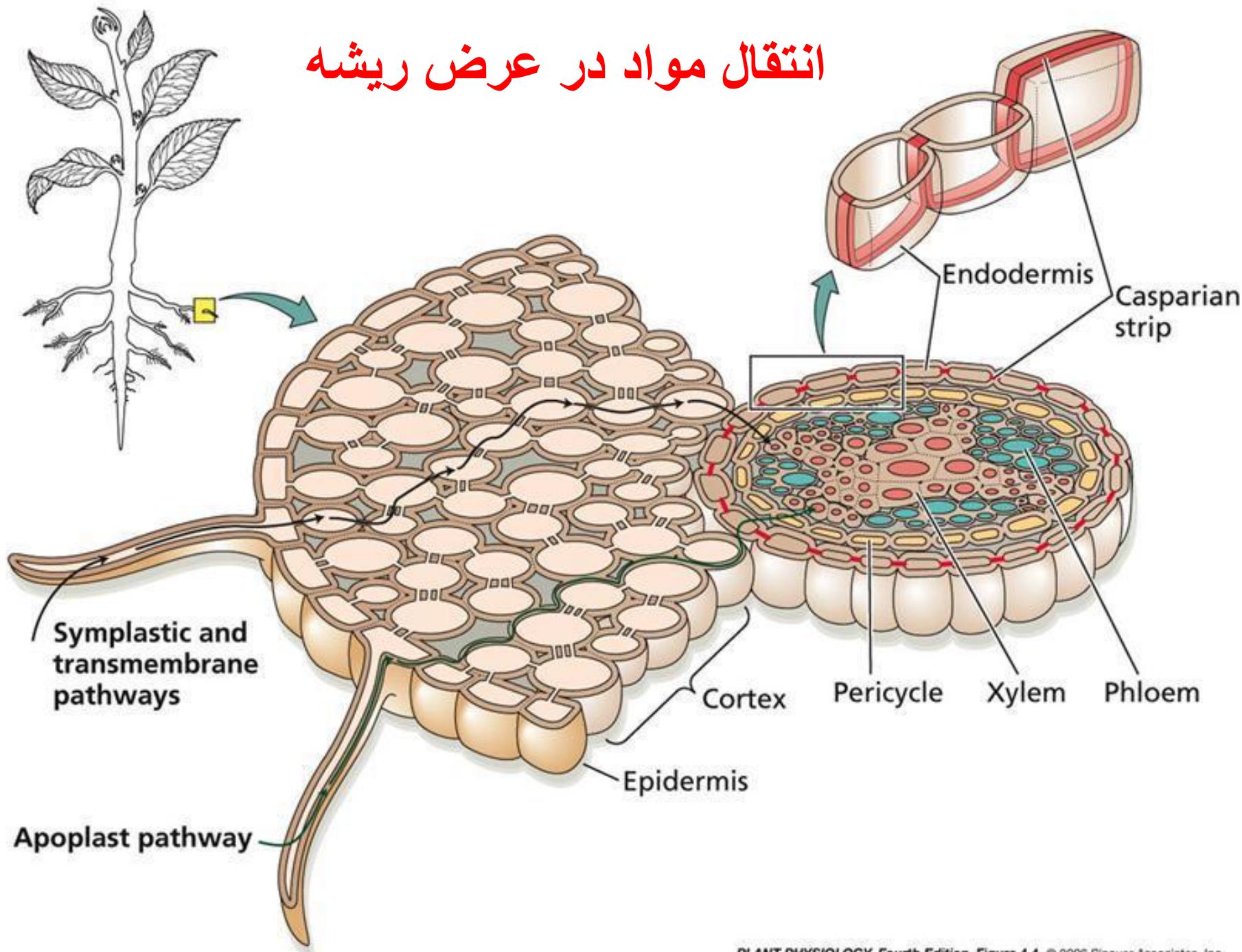
دایره محیطیه = پریسیکل = لایه ریشه زا

- ❖ لایه نزدیک به آندودرم (لایه سلول پس از آن)
- ❖ محل تولید ریشه های نابه جا
- ❖ ۱ یا چند لایه
- ❖ دارای بافت پارانشیم و در انواع مسن چوبی

انتقال مواد در عرض ریشه

جابه جایی مواد در مسیر بلند

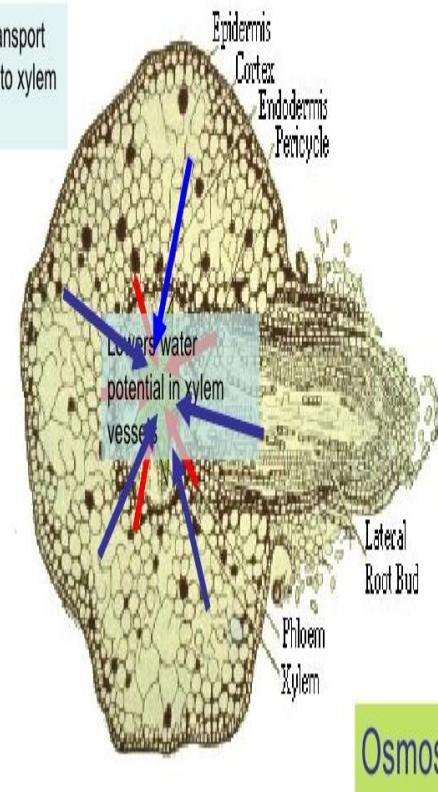
- کارآمد نبودن انتشار و انتشار تسهیل شده (چند میلیمتر در روز)
- استفاده از جریان توده ای:
حرکت گروهی مواد از جایی با فشار زیادتر به جایی با فشار کمتر
(چندین متر در روز)
- جریان توده ای در آوند های چوبی حاصل:
فشار ریشه ای، تعرق و خواص ویژه آب

فشار ریشه ای

انتقال فعال یونهای معدنی از آندودرم و سلولهای زنده استوانه آوندی به آوند چوبی

1) Root pressure

کاهش پتانسیل آب و افزایش فشار اسمزی آوند چوبی

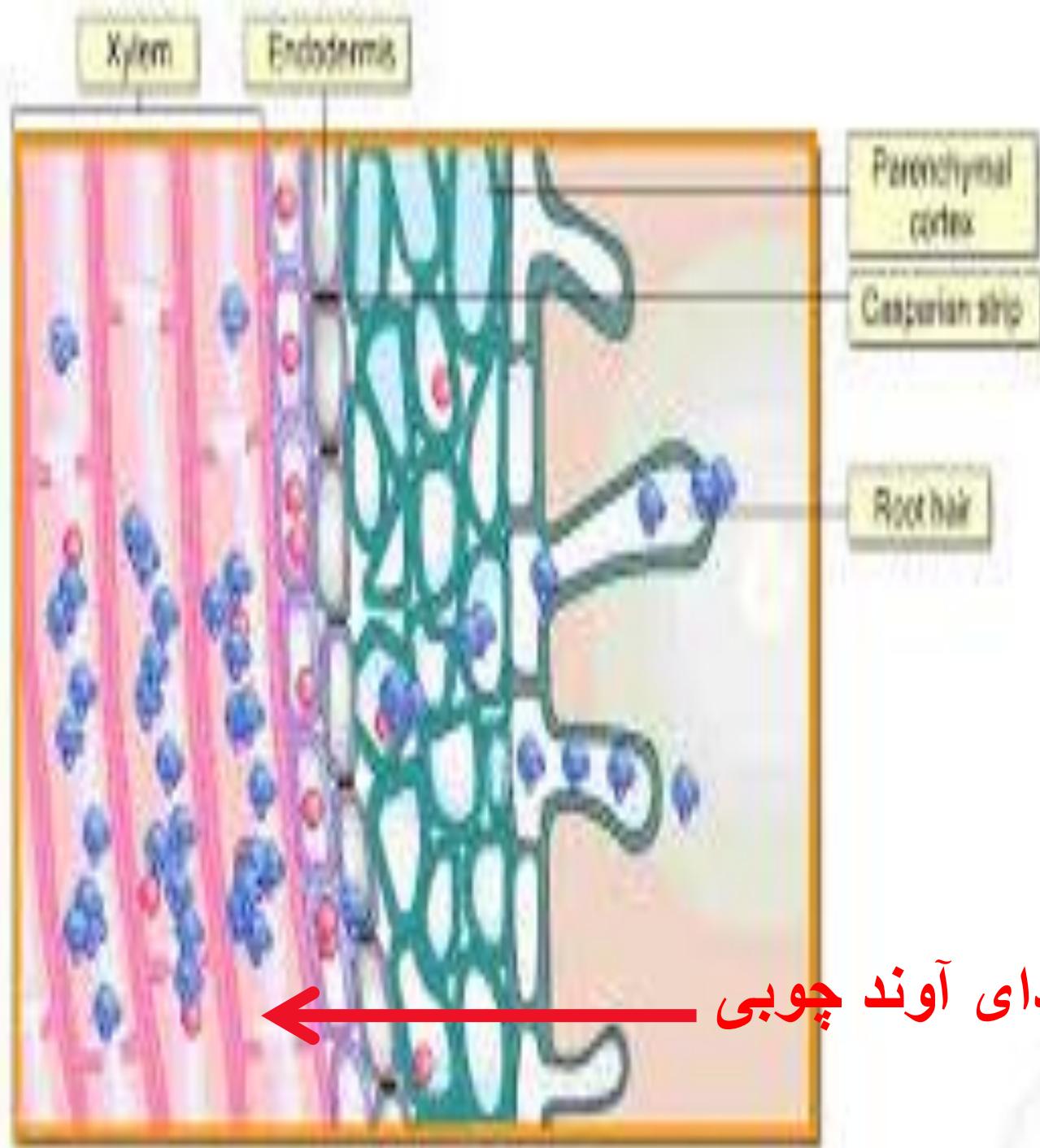
ورود آب به آوند چوبی

تجمع آب و یونها در ابتدای (پای) آوندهای چوبی

ایجاد فشار ریشه ای

هل دادن شیره خام به بالا (چند متر)

فشار ریشه‌ای

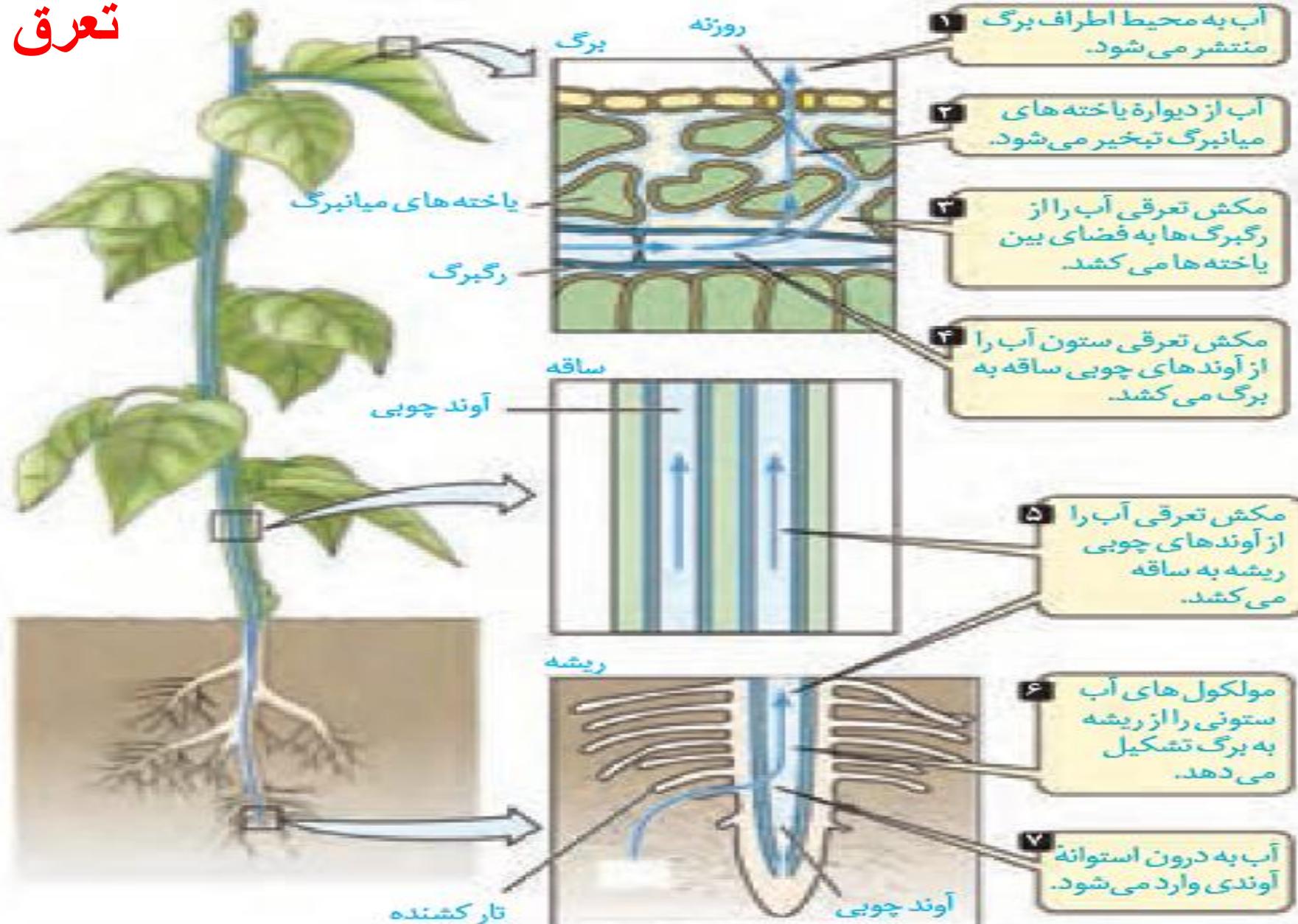
شکل ۱۵- آزمایشی برای
نمایه‌گیری فشار ریشه‌ای

تعرق

-
- ❖ خروج آب به صورت بخار از بخش‌های هوایی گیاه خصوصاً روزنه‌های برگ
 - ❖ عامل اصلی انتقال شیره خام
 - ❖ علت تعرق: حرکت آب از پتانسیل بیشتر به کمتر
 - ❖ بالا بودن نیروی مکش تعرق
- می‌تواند منجر به له شدگی آوندها و کاهش قطر تنه درخت
- عدم له شدگی آوندهای چوبی به علت استحکام

تعرق

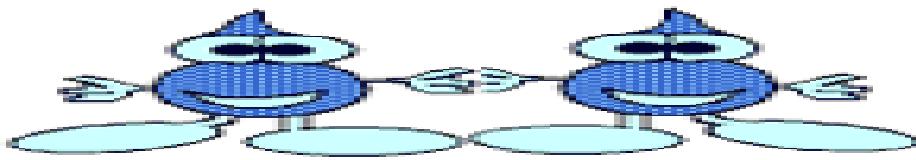
شکل ۱۶— حرکت شیره خام، تحت تأثیر مکش تعرقی و پتانسیل آب

خواص ویژه آب

نیروهای هم چسبی و دگر چسبی

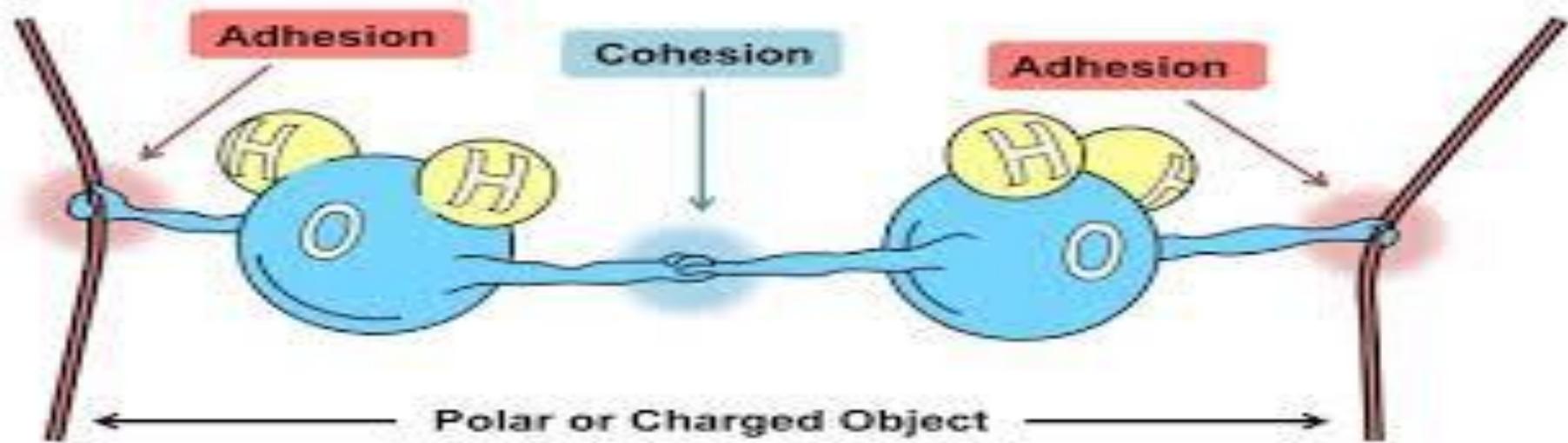
پیوسته بودن ستون آب در آوندها

Cohesion

Adhesion

Polar or Charged Object

راههای تعرق

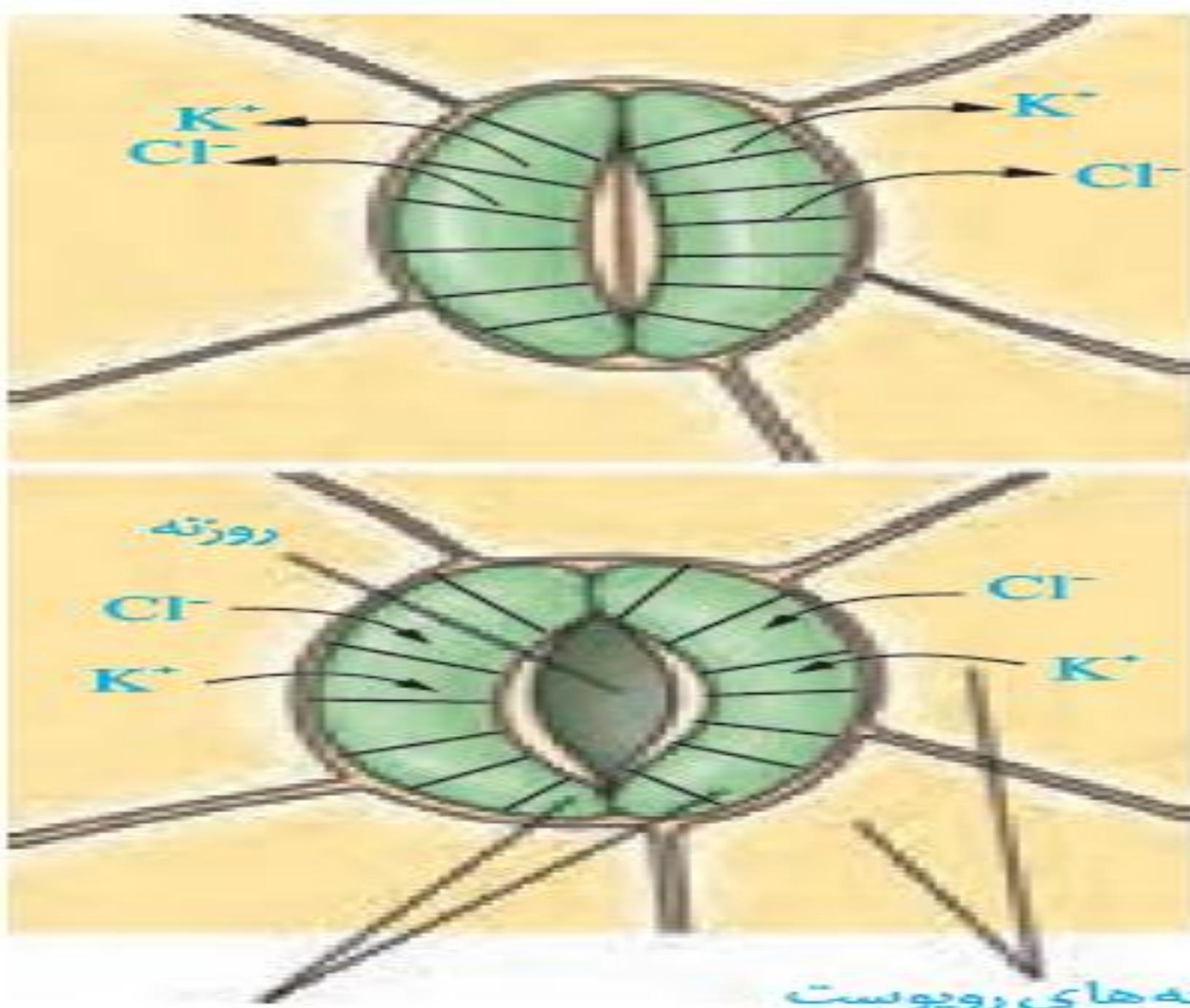
روزنہ های هوایی، کوتیکول، عدسک

★ بیشترین تعرق و تبادل گازها در روزنہ بازو بسته شدن روزنہ ها < تنظیم مقدار تعرق

علت باز و بسته شدن روزنہ ها:
ساختار خاص سلولهای نگهبان روزنہ و تغییر فشار تورژسانس آنها

چگونگی تغییر فشار تورژسانس سلولهای نگهبان روزنہ:
عوامل محیطی و درونی (هورمونها) < تحریک انباشت فعال یونها(Ca^{2+})
و ساکارز در سلولهای نگهبان < کاهش پتانسیل آب این سلولها و
افزایش فشار اسمزی < ورود آب از سلولهای مجاور به سلولهای
نگهبان < تورژسانس سلولها و باز شدن روزنہ
عکس این فرآیند < بسته شدن روزنہ

بان و یاخته های روزنده

یاخته های روزنده

یاخته های روزنده

ساختار خاص سلولهای نگهبان

۱- آرایش شعاعی رشته های سلولزی (کمربند دور سلولهای نگهبان)

انبساط طولی سلولها به هنگام تورژسانس و جلوگیری از انبساط عرضی

۲- ضخامت بیشتر دیواره شکمی سلولهای نگهبان نسبت به دیواره پشتی

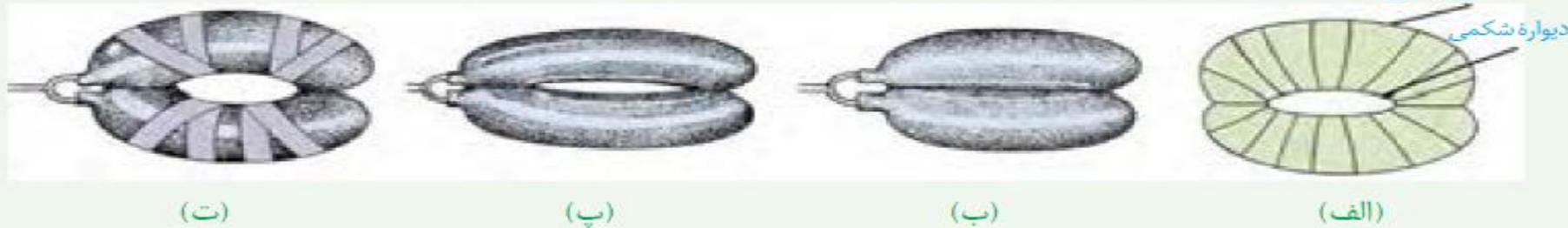
انبساط بیشتر دیواره پشتی نسبت به شکمی هنگام تورژسانس

۳- خمیده شدن سلولها با جذب آب و باز شدن روزنه

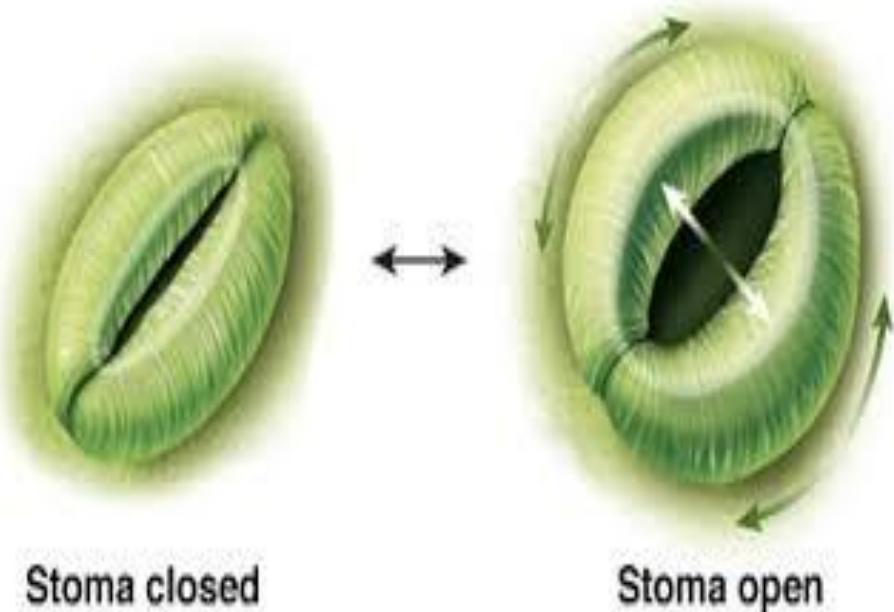

فعالیت

الگویی برای آرایش شعاعی رشته‌های سلولزی در دیواره یاخته‌های نگهبان. (الف) یک جفت یاخته نگهبان که در دیواره یاخته‌ای آنها آرایش شعاعی رشته‌های سلولزی نشان داده شده است. (ب) دو بادکنک نسبتاً مسطح که در دو انتهای خود، به یکدیگر چسبیده‌اند. پ) دو بادکنک مشابه شکل ب که در اثر فشار زیاد به طور کامل کشیده شده‌اند و درنتیجه یک مجرای باریک بین آن دو باز شده است. ت) یک جفت بادکنک که به منظور نشان دادن اثر آرایش شعاعی رشته‌های سلولزی، به دور آنها نوار چسب به صورت شعاعی چسبانیده شده است. در حالت اخیر مجرای باز شده از حالت پ بزرگ‌تر است. چرا؟

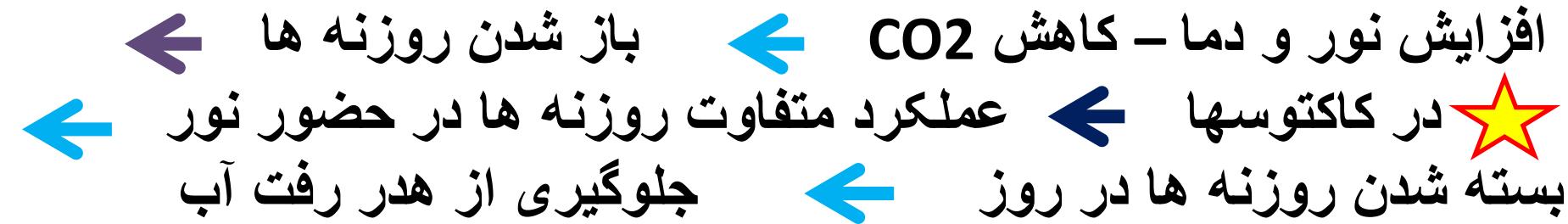
در حالتی که دور بادکنک‌ها به وسیلهٔ نوار چسب چوشانده شده است، نوار چسب از رشد قطری بادکنک‌ها جلوگیری می‌کند و در نتیجه مجرای مجرای باز شده بزرگ‌تر خواهد بود.

عوامل موثر بر باز و بسته شدن روزنه ها:

عوامل محیطی: نور، دما، رطوبت، CO₂

عوامل درونی: هورمونها

سازگاریهای گیاهان مناطق خشک:

کاهش تعداد روزنه ها، روزنه های فرورفته، پوشیده شدن برگ با کرک،
کاهش تعداد یا سطح برگها، تبدیل برگ به خار

مشاهده روزنہ های سطح پشتی برگ

- الف) یک برگ شاداب تره را انتخاب کرده و سطح پشتی و رویی آن را مشخص کنید.
- ب) برگ را از محل رگبرگ میانی به بیرون شکسته ولی روپوست را پاره نکنید. هر نیمه را به نحوی به طرفین بکشید تا روپوست نازک آن از بافت های زیرین جدا شود. این کار اگر با دقت انجام شود روپوست غشایی و بی رنگ را جدا می کند.
- پ) نمونه را در یک قطره آب، روی تیغه شیشه ای قرار دهید و با تیغک بپوشانید. یاخته های روپوست و نگهبان روزنہ را در بزرگ نمایی های مختلف مشاهده کنید. آیا می توانید سبزدیسه ها را در این یاخته ها ببینید؟
- ت) تعداد روزنہ های موجود در میدان دید را شمارش کنید. تعداد روزنہ را در واحد سطح برگ تعیین کنید.
- ث) با استفاده از تیغ تیز و با احتیاط، نمونه های روپوست پشتی را از برگ گیاهان می خک، شمعدانی و برگ بیدی تهییه و زیر میکروسکوپ مشاهده کنید. یاخته های روپوست و نگهبان روزنہ را در این گیاهان و تره مقایسه کنید.

پ- بله در حد فاصل سلولها قابل مشاهده هستند.

ت- با توجه به بزرگ نمایی میکروسکوپ میدان دید را محاسبه کرده و تعداد روزنہ ها را در واحد سطح (معمولًا میکرومتر مربع) محاسبه می کنیم.

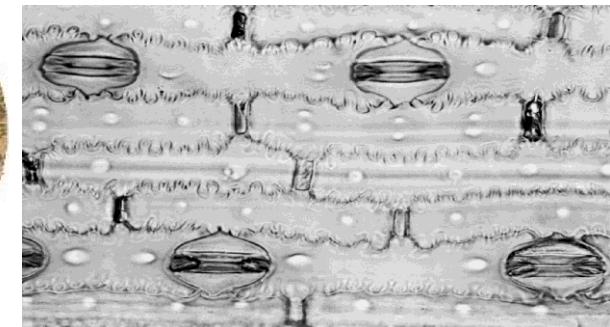
ث- شکل پایین

تره

شمعدانی

میخ

تعریق:

خروج آب از گیاه به صورت مایع از طریق روزنه های آبی

هنگام شب یا در هوای مرطوب:

۱- انتقال فعال یونهای معدنی از آندودرم ریشه به آوندهای چوبی
جذب آب توسط آوندها و انجام فشار ریشه ای

۲- کاهش تعرق از سطح برگ سرد شدن هوا در شب
اشباع بودن هوا از بخار آب

۱و ۲ ← خروج آب اضافه گیاه از انتهای یا لبه برگهای علفی
(انتهای آوندهای چوبی رگبرگها)

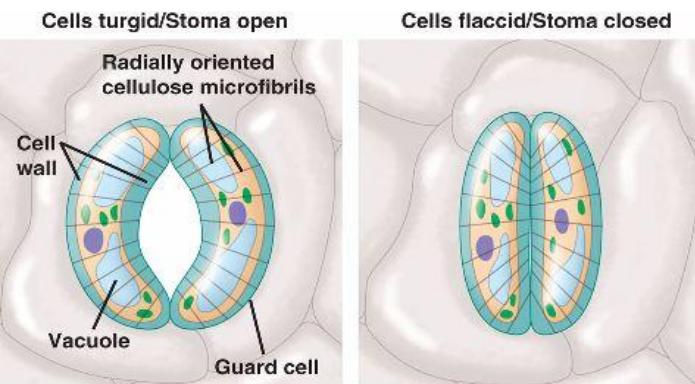
تفاوت تعریق با شبنم:

شبنم یا ژاله به واسطه میعان رطوبت موجود در هوا، بر روی سطوح سرد مثل برگ‌های گیاه تشکیل میشود و ارتباطی با خود گیاه ندارد در حالی که تعریق در واقع رطوبتی است که از داخل خود گیاه خارج میشود.

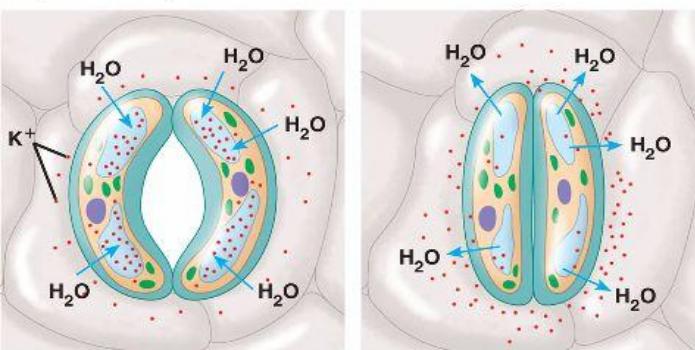

مشاهده باز و بسته شدن روزنه های هوایی

- الف) همانند فعالیت قبل، روپوست تره یا کاهو را تهیه کنید ۱۵ دقیقه درون محلول های ۰/۵ درصد KCl، آب خالص و آب نمک ۴ درصد قرار دهید. تعدادی از نمونه ها را هم، در تاریکی قرار دهید. می توانید نمونه های تاریکی را در محلول های ذکر شده قرار دهید.
- ب) پس از ۱۵ دقیقه، روپوست را در یک قطره از همان مایعی که درون آن قرار دارد، زیر میکروسکوپ مشاهده کنید. در کدام محلول ها روزنه ها باز و در کدام بسته اند؟ آیا میزان باز یا بسته بودن روزنه ها یکسان است؟ چرا؟
- پ) نمونه های تاریکی را بالا فاصله زیر میکروسکوپ مشاهده کنید. چرا؟ روزنه ها چنین وضعی دارند؟

(a) Changes in guard cell shape and stomatal opening and closing (surface view)

(b) Role of potassium in stomatal opening and closing

ب) در روشنایی روزنه های موجود در آب خالص و ۰/۵ درصد کلرید پتاسیم باز و در محلول ۴ درصد آب نمک بسته اند. روزنه های نمونه تاریکی همگی بسته اند. میزان باز شدن روزنه ها تابع عوامل درونی و بیرونی است و اگر همه شرایط به جز یکی ثابت باشد میتوان نتیجه گرفت که آن متغیر عامل رفتار روزنه هاست. در محلول های روشنایی میزان باز بودن یا بسته بودن وابسته به غلظت مواد محلول است. بنابر این منفذ روزنه ها در محلول نیم درصد با آب خالص تفاوت دارد.

پ) در بسیاری از گیاهان خشکی روزنه های هوایی در روز باز و در تاریکی تا حدود زیادی بسته می شوند که علت آن عملکرد پمپ های پتاسیم و کلر در مجاورت نور و نیز تجمع بعضی قندها در سلولهای نگهبان روزنه است.

حرکت شیره پرورده در آوند های آبکش

تفاوت حرکت مواد در آوند چوبی و آبکش:

- شیره خام از پایین به بالا و شیره پرورده در همه جهات حرکت می کند.
- حرکت شیره پرورده از سیتوپلاسم سلولهای زنده آبکشی انجام می شود و کندتر از حرکت شیره خام است.

محل منبع: بخشی که ترکیبات آلی مورد نیاز بخشهای دیگر را تامین می کند. مثل برگها و بخشهای ذخیره ای (ساقه، ریشه و ..)

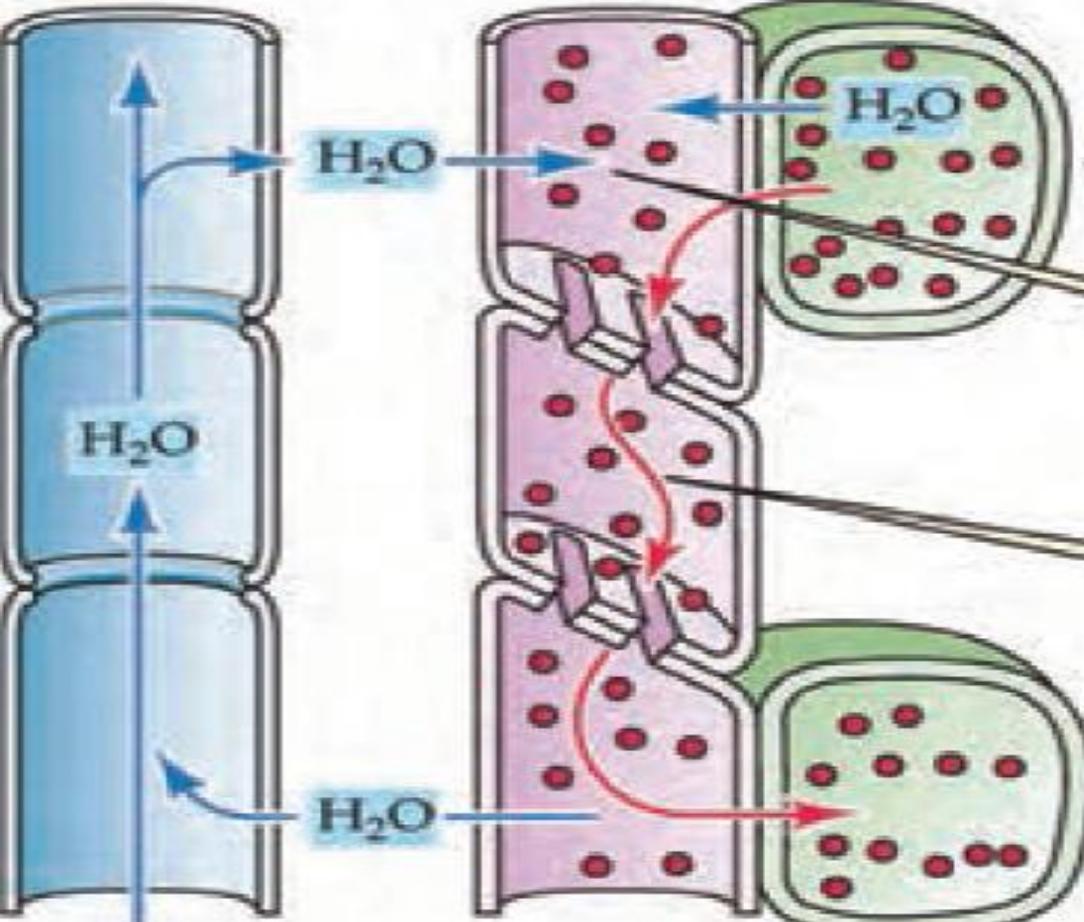
محل مصرف: بخشی که ترکیبات آلی به آنجا رفته، ذخیره یا مصرف می شوند.

★ بخشهای ذخیره ای هنگام ذخیره مواد محل مصرف و هنگام آزادسازی آن محل منبع

جایه جایی: حرکت ترکیبات آلی از محل منبع به محل مصرف

حرکت شیره پرورده در آوند های آبکش (الگوی جریان فشاری ارنست مونش)

مرحله ۱: قند و مواد آلی در محل منبع، به روش انتقال فعال، وارد یاخته های آبکش می شوند. به این عمل، بارگیری آبکشی می گویند.

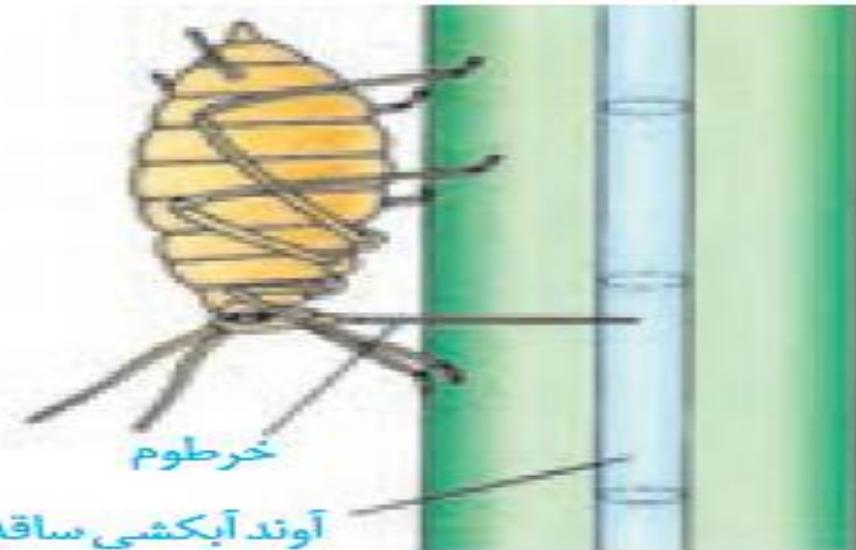
مرحله ۲: با افزایش مقدار مواد آلی و به ویژه ساکارز، پتانسیل آب یاخته های آبکشی کاهش پیدامی کند. در نتیجه، آب از یاخته های مجاور آوند های چوبی به آوند آبکش وارد می شود.

مرحله ۳: در یاخته های آبکشی، فشار افزایش یافته و در نتیجه محتویات شیره پرورده به صورت جریان توده ای به سوی محل دارای فشار کمتر (محل مصرف) به حرکت درمی آید.

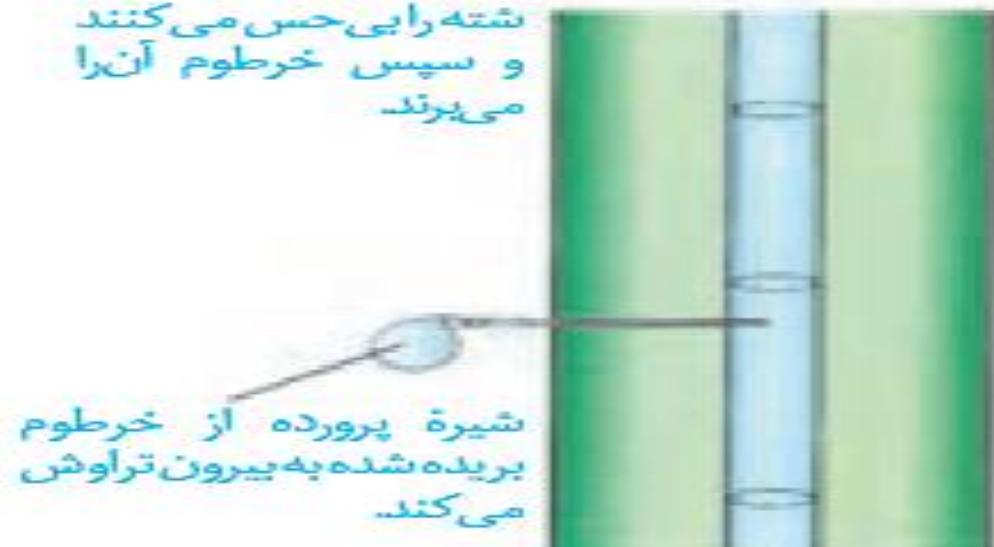
مرحله ۴: در محل مصرف، مواد آلی شیره پرورده، با انتقال فعال، باربرداری (باربرداری آبکشی) و آنجام مصرف یا ذخیره می شوند.

حرکت شیره پرورده در آوندهای آبکش

استفاده از شته ها برای تعیین سرعت و ترکیب شیره پرورده

شته را بی حس می کنند
و سپس خرطوم آنرا
می پرند

تنظیم تولید و مصرف مواد آلی در گیاهان

زیاد شدن محل های مصرف هنگام گلهای یا تولید میوه:

حذف برخی گلهای دانه ها یا میوه ها

رساندن کافی مواد قندی به محل های مصرف باقیمانده

چیدن تعدادی از گلهای میوه های جوان توسط باغبانان

تولید میوه های کمتر ولی درشت تر

کار خود تا خود را انجام دهید، آیا نه فقط در حد
وظیفه بلکه آنرا کر بیشتر و لازم رو را فاوت،
همین مقدار آنرا که به آنرا لازمه تمام کر ارزش را در

(دین برقی)